

Μακεδονικά

Τόμ. 4, Αρ. 1 (1960)

Θεοδ. Γρηγ. Κανελοπούλου, Καπετάν Άγρας,
Τέλλος Αγαπηνός εθνομάρτυρας (1880-1907).
Εισαγωγή στο Μακεδονικό Αγώνα

Βασ. Λαούρδας

doi: [10.12681/makedonika.728](https://doi.org/10.12681/makedonika.728)

Copyright © 2015, Βασ. Λαούρδας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Λαούρδας Β. (1960). Θεοδ. Γρηγ. Κανελοπούλου, Καπετάν Άγρας, Τέλλος Αγαπηνός εθνομάρτυρας (1880-1907). Εισαγωγή στο Μακεδονικό Αγώνα. *Μακεδονικά*, 4(1), 573-574. <https://doi.org/10.12681/makedonika.728>

λογος Βασ. Λαούρδα, Θεσσαλονίκη 1958, σελ. 221, εἰκ. 4, χάρις 1.

Ὁ κ. Μαραβελέας, χωρὶς νὰ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὰ ἱστορικά δεδομένα, ἀφηγεῖται τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον τοῦ Παύλου Μελά κατὰ τρόπον λογοτεχνικόν, ὃ ὁποῖος καθιστᾷ τὸ βιβλίον του πολὺ ἐπαγωγόν. Πρόθεσις του τὴν ὁποίαν καὶ ἐπιτυγχάνει, εἶναι νὰ παρουσιάσῃ τὸν Παῦλον Μελᾶν ὡς ἠθικὴν προσωπικότητα καὶ νὰ ἀντιπαρατάξῃ τὸν ἀνθρωπισμὸν, ὑπὸ τοῦ ὁποῖου διείπετο, πρὸς τὴν βαρβαρικὴν νοστοριάν τῶν ἀντιπάλων του. Ἡ εὐρύτερα διάδοσις τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ἰδίᾳ μεταξὺ τῶν μαθητῶν θὰ εἶναι πολὺ ἐπωφελής.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

Θ ε ο δ. Γ ρ η γ. Κ α ν ε λ ο π ο ὑ λ ο υ, Καπετάν Ἄγρας, Τέλλος Ἄγαπῆνος ἐθνομάρτυρας (1880 - 1907). Εἰσαγωγή στὸ Μακεδονικὸ Ἄγῶνα. Ἀθήναι 1958. Σελ. 189, εἰκ. 39, σχέδια 3.

Τὸ βιβλίον τοῦ γυμνασιάρχου εἰς τὰ Φιλιατρὰ κ. Κανελοπούλου εἶναι προῖον εἰκοσαετοῦ συστηματικῆς ἐργασίας περιέχει δὲ πολὺ, ἄγνωστον μέχρι τοῦδε, ὕλικόν διὰ τὸν θρυλικὸν ἀγωνιστὴν τοῦ Βάλτου. Διὰ τὴν συγγραφὴν τοῦ ἔργου τοῦ ὁ κ. Κανελοπούλος συνεκέντρωσε πολυάριθμα στοιχεῖα ἀπὸ γραπτὰς καὶ προφορικὰς παραδόσεις, ἐπανειλημμένως δὲ ἦλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν διὰ νὰ γνωρίσῃ τοὺς ἐν ὄπλοις συνεργάτας τοῦ Ἄγρα. Δὲν ἔλλειπον βεβαίως αἱ φραστικαὶ ὑπερβολαὶ καὶ αἱ λογοτεχνικοὶ χαρακτήρος περιγραφαί. Βασικῶς ὅμως τὸ ἔργον τοῦ κ. Κανελοπούλου εἶναι ὑποδειγματικόν ὡς ἔρευνα, διότι ἐξαντλεῖ κάθε δυνατότητα προσπορισμοῦ πληροφοριῶν, τοῦτο δὲ εἰς τὴν παροῦσαν φάσιν τῶν ἐρευνῶν περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Μακεδονικοῦ Ἄγῶνος εἶναι περισσότερον χρήσιμον ἀπὸ ὅ,τι αἱ συνθετικαὶ ἐργασίαι. Οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὸν Μακεδονικὸν Ἄγῶνα θὰ εἶναι εὐχῆς ἔργον νὰ ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμα τοῦ κ. Κανελοπούλου καὶ νὰ ἐπιδοθῶν εἰς τὴν συγκέντρωσιν πληροφοριῶν καὶ δι᾽ ἐκ τῆς προφορικῆς παραδόσεως. Τὸ ἔργον τοῦ κ. Κανελοπούλου ὡς σύνθεσις δὲν ἀποκλείεται νὰ ἀντικατασταθῇ ἀργότερον ἀπὸ ἄλλου καλυτέρου. Ἀναντικατάστατον ὅμως θὰ μείνῃ ὡς συγκέντρωσις ὕλικου.

Πόσον δυσχερὴς εἶναι ἡ ἐργασία αὕτη ἐλπίζω ὅτι θὰ φανῇ ἀπὸ τὸ ἀκόλουθον παράδειγμα, τὸ ὁποῖον βεβαίως οὐδὲν μείωνει τὴν ἀξίαν τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Κανελοπούλου. Εἰς τὰς σελ. 147-149 ὁ συγγραφεὺς παραθέτει ἔκθεσιν περὶ τῆς δολοφονίας τοῦ Ἄγρα, ληφθεῖσαν ἐκ τῶν Ἀρχείων τοῦ Προξενείου Θεσσαλονίκης. Ὁ κ. Κανελοπούλος τὴν ἀναφέρει ὡς ἔκθεσιν τοῦ προξένου Θεσσαλονίκης Λάμπρου Κορομηλά, αὕτη ὅμως εἶναι εἰλημμένη ἐκ τοῦ «Ἡμερολογίου» τοῦ Προξενείου, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ 1907 δὲν ἐγράφετο ὑπὸ τοῦ Α. Κορομηλά ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ κ. Κωνσταντίνου Ζάννα, ὑπηρετοῦντος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐθελοντικῶς καὶ ἀμισθί εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Προξε-

νεϊον. Εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ Προξενείου Θεσσαλονίκης ὑπάρχει τηλεγράφημα περὶ τῆς συλλήψεως τοῦ Ἄγρα γραφὲν πράγματι ὑπὸ τοῦ Κορομηλά, δὲν εἶναι ὁμως τὸ παρατιθέμενον ὑπὸ τοῦ κ. Κανελοπούλου, ἀλλὰ τὸ ἀκόλουθον, τὸ ὁποῖον ἄς μοῦ ἐπιτραπῆι νὰ δημοσιεύσω ἐδῶ.

« Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν,

Ἀθήνας

Ἀπόρρητον. — Ἀρχηγὸς Ἄγρας — Ἀγαπητὸς ἐπινοήσας ἔλθῃ συνενόησιν πρὸς Βουλγάρους ὀπλαρχηγούς, χωρὶς νὰ ζητήσῃ ἡμετέραν ἄδειαν, χωρὶς νὰ ἀνακοινώσῃ πράγμα εἰς κανένα ἐκ Νιαούσης, ἐξῆλθεν Κυριακὴν πρωτὶ ἄοπλος, μηδένα τῶν ὀπλιτῶν παραλαβῶν, συνοδευόμενος ὑπὸ 4 κακῶν Νιαουσαίων καὶ ἑνὸς Βουλγάρου πρὸς συνάντησιν Βουλγάρων.

Τρεῖς ὥρας δυτικῶς Νιαούσης παρὰ θέσιν Γαβρὰν καμήτ, συνήντησε πρῶτον ἀπόσπασμα βλαχοβουλγαρικόν, εἶτα σῶμα Βουλγάρου Ζλατὰν καὶ Γεώργη. Οὗτοι ἐπὶ δύο ὥρας ὑπεκρίθησαν αἰσθήματα φιλικὰ, μέχρις οὗ ἐπίσθησαν ὅτι Ἀρχηγὸς οὐδένα εἶχε λάβει προφυλακτικὸν μέτρον. Εἶτα συνέλαβον αὐτὸν καὶ ἓνα, τὸν πιστότερον κατὰ κρίσιν των σύντροφον καὶ ἀπήγαγον. Τοὺς ἄλλους ἀπέλυσαν. Ὀλίγας ἔχω ἐλπίδας διασώσεως, παρ' ὅλα ἀμέσως ληφθέντα μέτρα.

ΚΟΡΟΜΗΛΑΣ

Ἐστάλη τῇ 6 Ἰουνίου 1907, κρυπτογραφικῶς.

Πλὴν ὁμως τοῦ ὡς ἄνω ἐγγράφου τοῦ Κορομηλά, σπουδαιότατα στοιχεῖα περὶ τοῦ Ἄγρα περιέχον ἐπίσης καὶ τὰ ἀνέκδοτα, εἰσέτι ἀπομνημονεύματα τοῦ Παπατζαναίετα, τὰ ὁποῖα οὗτος ὑπαγόρευεν εἰς τὴν γραμματέα τῆς Πηνελόπης Δέλτα. Τὰ ἀπομνημονεύματα αὐτὰ πρόκειται νὰ δημοσιευθοῦν προσεχῶς εἰς τὴν σειρὰν τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Ἰδρύματος Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου.

Τὰ στοιχεῖα ταῦτα δεικνύουν ὅτι προκειμένου περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος καὶ ἡ καλυτέρα ἀκόμη ἔρευνα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῆι ὡς τελειωτικὴ, διότι νέα στοιχεῖα εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ὑπάρχουν πολλαχοῦ. Τοῦτο βεβαίως οὐδόλως μειώνει τὴν ἐργασίαν τοῦ κ. Κανελοπούλου, ὃ ὁποῖος πράγματι συνεκέντρωσε πολυάριθμον καὶ πολυτιμώτατον ὑλικόν.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

Ἀ π. Κ. Γ κ ι σ δ α β ί δ η, Τὸ Μελένικον. Ἀρχαιολογικὴ καὶ ἱστορικὴ μελέτη (ἄνευ ἔτους καὶ τόπου ἐκδόσεως). [Θεσσαλονικὴ 1958], σελ. 205.

Ἀντὶ ἄλλης κριτικῆς, θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ συστηθῆι εἰς τὸν συγγραφέα τοῦ ὡς ἄνω βιβλίου, ὡς καὶ εἰς ὅλους ὅσοι ἀπὸ ἀγνόν βεβαίως πατριωτικὸν ζῆλον, ἀλλ' ἄνευ τῆς δεούσης προπαρασκευῆς ἐπιδίδονται εἰς συγ-